

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Веселин Панов Лулански

Висше училище по сигурност и икономика

Относно: конкурс за професор (двама) в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; по *професионално направление 3.7 „Администрация и управление“ (Здравен мениджмънт)* при Висше училище по сигурност и икономика.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на УНЦ „Икономика и управление“ на ВУСИ, и обнародван в Държавен вестник, брой 99/13.12.2022 г.

Участвам в състава на научното жури по конкурса като вътрешен рецензент съгласно Заповед № 92/27.02.2023 г. на Ректора на ВУСИ.

2. Информация за кандидатите в конкурса

За участие в конкурса, в рамките на спазения законоустановен срок, документи са подали двама кандидати: доц.д-р Невен Йорданов Енчев Фон Голденбург, и доц. д-р Маджид Наджи Кадим.

Настоящата рецензия е за доц.д-р Невен Йорданов Енчев Фон Голденбург.

- ***Кратка биографична справка.***
 - Доц. д-р Енчев Фон Голденбург е роден на 25.05.1970 г. в гр. Пловдив.
 - Придобива ОКС „Магистър“ по специалност „Медицина“ в Медицински Университет - Пловдив през 1990 - 1996 г.
 - Придобива ОКС „Магистър“ по „Психология“ от Пловдивски Университет „Св. Паисий Хилендарски“ през 1997 - 1999 г.

- Провежда специализация по „Акушерство и гинекология“ през 1999 г.
- Завършва Курс по Мениджмънт на здравните грижи, организиран от Световната банка и Британски Съвет - България през 2000 г.
- Придобива ОКС „Магистър“ по „Бизнес администрация“ при Пловдивски Университет „Св. Паисий Хилендарски“ (2004 - 2007 г.).
- Придобива ОКС „Магистър“ по „Здравен мениджмънт“ в Медицински Университет - Пловдив през 2014 - 2015 г.
- Придобива ОКС „Магистър“ по „Дипломация и международни отношения“ при Пловдивски Университет „Св. Паисий Хилендарски“ (2016 - 2018 г.).
- Защищава образователна и научна степен „доктор“ в Медицински университет - София (Факултет по обществено здраве) през 2016 г. Научната специалност в рамките на която е придобита докторската степен е „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, а темата на докторската дисертация е „Мениджмънт на качеството в съвременна болница за активно лечение“.
- През 2017 г. е избран и заема академичната длъжност „доцент“ по „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (Здравен Мениджмънт) при Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив (Факултет по икономика и управление).
- Владее чужди езици на професионално ниво - английски и немски. Семеен, с две дъщери.
- ***Заемани професионални длъжности до момента:***
 - Работи като Медицински представител в Dr. Theiss Naturwaren GmbH (1996 - 2000 г.).
 - Работи като медицински представител в Merck, Sharp and Dohome Bulgaria (2000 - 2003 г.).
 - Работи като медицински представител при Pfizer Bulgaria (2003 - 2007 г.).

- Президент и създател на Фондация „Качество на живот” от 2009 г.
- Управляващ съдружник и изпълнителен директор на Болница „Медлайн“ Пловдив (2007 - до момента).
- Управляващ съдружник и изпълнителен директор в МБАЛ „Централ Онко Хоспитал” (2012 - до момента).

Кандидатът е с впечатляващо образование и професионална кариера.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

Кандидатът представя за рецензиране 39 научни труда в пълен обем.

Всички представени трудове са публикувани след заемане на академичната длъжност „доцент“, и не са били част от конкурса за „доцент“. Допълнително са представени 15 научни труда, които са под печат.

Представените 39 научни трудове покриват напълно критериите на чл. 29 от ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор“, поради което настоящата рецензия е изградена основно върху тях.

3.1.1. Общ брой научни разработки:

- публикации в български периодични медицински списания - 35 броя, с общ обем от 271 страници;
- монографии - 2 броя, с общ обем 305 страници;
- учебници - 2 броя, с общ обем 241 страници.

Общият обем на трудовете които се приемат като предмет на рецензиране (39 броя) възлиза на 817 страници.

Допълнително представените трудове под печат (15 броя) **се приемат за сведение**, като прави впечатление че те са приети в научни издания с научно рецензиране, и по тематична насоченост се явяват продължение на научните интереси и специализация на кандидата в областта на здравния мениджмънт, профилактика на здравния риск, и общественото здравеопазване.

3.1.2. Общ брой цитирания:

- 27 броя.

Всички представени цитати са в съвременни български научни издания с научно рецензиране, научни конференции с научно рецензиране, и монографични трудове.

3.1.3. Авторство:

- първи автор - 4 броя, от които самостоятелен автор - 4 броя;
- втори автор - 35 броя;
- трети автор и последващ автор - 0 броя.

За всички колективни публикации е представена надлежна справка за разделителни протоколи с индивидуалните приноси на всеки член на авторския колектив.

Всички представени публикации (включително и тези под печат) са в съвременни български научни издания с научно рецензиране, част от националния референтен списък при НАЦИД.

3.1.4. Участия в международни научни проекти:

- 1брой.

Експертно участие в проект "Nutrition for the elderly - cross-sectoral approach for training and coaching" по Erasmus + Strategic Partnership.

3.1.5. Изпълнение на количествените показатели за заемане на длъжността „професор“:

Съгласно изискванията на чл. 2б, ал. 2, 3 от ЗРАСРБ и чл. 2б, ал. 5 от ЗРАСРБ кандидатът е представил справка по образец - приложение към чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ - за минималните изисквани точки по групи показатели за академичната длъжност „професор“ по чл. 60, ал. 3 от ППЗРАСРБ, от която е видно, че **научните му публикации, цитирания и проектни участия надхвърлят с 80 точки минималните изисквания (550 точки) в област 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.7 Администрация и управление, като надхвърлят и определените минимални точки по различните групи показатели.**

3.2. Изпълнение на качествените изисквания

Научните трудове на кандидата са актуални, значими и обогатяват съвременните знания по разглежданите в тях теми от областта на здравния мениджмънт и медицината. Публикациите на доц. Енчев Фон Голденбург логично са мултидисциплинарни, което е израз не само на изследователския предмет, но и на многомерната ерудиция на автора. Чрез правилно поставени и изпълними задачи, обоснована методология и убедителни доказателства, в изследваните проблеми се достига до конкретни резултати. Съгласно изискванията всички представени публикации са реферирани, а монографиите рецензирани от утвърдени специалисти в съответната научна област.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Нямам преки наблюдения върху преподавателската дейност на кандидата, но като Декан на УНЦ „Икономика и управление“ в рамките на който се реализира магистърска програма по „Здравен мениджмънт“ съм убеден, че учебният процес като ниво, съдържание и специализация би покрил най-високи стандарти за качество с включването на хабилитирани практики с богат управленски опит и компетенции. Гаранция за това са и водените от кандидата дисциплини до момента - Мениджмънт в здравеопазването, Икономика и финансиране на здравеопазването, Управление на човешките ресурси в здравеопазването, Управление на проекти във ВУАРР и ВУСИ.

Икономиката на здравеопазването упражнява ключово влияние върху всички останали икономически отрасли, не само като фактор за икономически растеж (здрав трудов факторен пазар - повишена производителност - намалени разходи за лечение и отсъствия), но и като система сама по себе си. Показателно е обстоятелството, че здравните услуги постепенно се превръщат в най-значимия стопански отрасъл в индустриализираните държави, с тенденция да заемат най-висок дял в БВП, да се превърнат в най-големия работодател, и да предложат иновации и решения на твърде дълго отлагани здравни, икономически и социални проблеми. Всичко това налага **повишено внимание към правилното разбиране на начина на функциониране и управление на здравния сектор**, и в частност:

- Нормативният проблем с ефективността на здравния пазар и ролята на правителствената политика;
- Условието за достъп, справедливост и компромис, разграничение и управление на здравната услуга като частно и като публично благо;

- Проблемът „принципал-агент“ и нарастващите разходи за здравеопазване;
- Асиметричната информация и отгук неблагоприятната селекция и морален риск в здравното осигуряване;
- Положителните и отрицателни външни ефекти на системата - важността на профилактиката или ваксинациите срещу рисковото поведение и избора на нездравословен начин на живот;
- Продължителността и качеството на живота като функция на инвестициите в здравеопазване.

С оглед на посочените съображения намирам, че кандидатът е успял да разработи и да **ангажира вниманието на студенти и професионалисти** по горните направления, което е особено видимо в представените 2 броя учебници по здравен мениджмънт - „Икономика и финансиране на здравеопазването“, и „Управление на човешките ресурси в здравеопазването“. Те се отличават с актуално съдържание, дидактически подходящ стил на изложението, лексикална чистота, логически връзки и последователност на разглежданите теми, солидна библиография, акцент върху решаване на практически задачи. Това ги прави лесно усвоени от студентите и представителите на социалната практика.

Също така считам, че **академичният профил и управленските компетенции на кандидата напълно съответстват на научната специалност и на допълнителната конкретизация на конкурса.**

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

5.1. Основни направления в изследователската дейност.

Основните изследвания в научната работа на кандидата са в две основни тематични полета: 1/ **здравен мениджмънт** (управление на човешките ресурси в здравеопазването, финансиране на здравеопазването, управление на болничните заведения, демографските тенденции като фактор в търсенето на пазара на здравни услуги; макроикономическа политика в сектор здравеопазване); и 2/ **практически и управленски аспекти на клиничната медицина** (психология на работното място, социални аспекти в акушерството и гинекологията, стрес-мениджмънт на заетите в сектор здравеопазване, онкогинекология, ендокринна гинекология, цезарово сечение и други).

5.2. *Обобщение на получените научни и приложни резултати.*

Основните научни и приложни резултати на кандидата биха могли да се обобщят в няколко групи:

- **Методология** (апробиране и аргументиране на резултатите от проведените изследвания чрез правилното използване на подходящи изследователски методи, като исторически подход, дескриптивен анализ, индуктивно-дедуктивен анализ, сравнителен метод, статистически методи и други);
- **Използвани данни и избор на обект на изследване** (преимуществено е работено с първични източници, като голяма част от изследванията са направени върху самостоятелно събрана чрез анкетен метод информация и фокусиране на проучванията върху основни ключови проблеми свързани с мениджмънта на здравните услуги в съответните организационни звена и области на компетентност);
- **Анализ** (преобладаващата част от трудовете постигат априорно и правилно ограничените практически цели на проведените изследвания, но по-фундаменталните монографии и учебници предлагат една пълна и разбираема дисекция на здравната система по видове услуги и направления);
- **Изводи и препоръки** (предложени са редица оригинални решения с **ясен тематичен профил**, както следва: по въпросите за икономическия избор на пациента и заплащането на медицинските услуги [публикации номера 5,7,8,10,23,24,25,26,35]; по въпросите на профилактиката и управлението на стреса на работното място с твърде любопитни анкетни резултати [11,22,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22]; по въпросите на семейното планиране и демографията [6,9]; профилактика и операционализиране на онкологични заболявания при слабия пол [1,2,3,4,27,28,29,30,31,32,33,34]).

5.3. *Оценка на монографиите като обект на рецензиране.*

Кандидатът е представил за рецензия две монографии - „Управление на риска при карцинома на ендометриума“, и „Изследване на раждаемостта сред малцинствените етноси в България“.

В монографичния труд „**Управление на риска при карцинома на ендометриума**“ е извършен задълбочен анализ на управленските възможности за **мениджмънт на риска от заболяване с оглед определяне на оптимален модел за неговото минимализиране:**

- Предлага се **матрица за управление на риска**, с пет нива на максимално точно описване и определяне на риска, и придаване на синтетично информативно количествено измерение на оценката на риска.
- Впоследствие се предлага възможност за изготвяне на **план за посрещане на негативните последици при реализиране на риска** и предприемане на **превантивни управленски действия за неговото минимизиране**.
- Извършени и представени са резултати от задълбочени статистически проучвания относно обстоятелствата на пациентки с карцином на ендометриума, с оглед **ясното разбиране на причините и възможностите за оценяване и управление на риска**.
- Изведени са **основни икономически фактори които оказват влияние върху профилактиката на риска** за посоченото заболяване.
- В практически аспект монографията преследва **актуална и социално значима цел**: съвременните тенденции за увеличаване на заболеваемостта от карцином на ендометриума дават достатъчен материал на лекарите за проучване на причините за заболеваемостта, и реакцията на оперативното и останалите видове лечения върху качеството на живот на пациентките.
- **Анализът** на използваните данни предоставя възможност да бъдат направени изводи и препоръки относно систематизираното управление на риска, икономическите компоненти на риска, профилактиката, интензивните и специални грижи за пациентките с карцином на ендометриума.

В монографичния труд **„Изследване на раждаемостта сред малцинствените етноси в България“** е извършен **социално-икономически анализ на ромския етнос по отношение на въпросите на раждаемостта и семейното планиране**.

- В рамките на задълбочено социологическо проучване са **анализирани различните аспекти на причините за особеностите при възпроизводството на малцинствените групи**.
- **Представени са рисковете свързани със здравния, социалния и икономически статус на представителите на ромския етнос** в резултат на несъобразяване със здравните препоръки и национално законодателство по въпросите на гражданското състояние и семейно съжителство.

- Очертана е пълна картина на възможните политики към преодоляване на бедността, невежеството и престъпността, както и щадящото отношение към слабия пол с оглед тяхното и на техните деца здравен статус и социално развитие, което може да се оцени и като практически принос с национално значение.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните и научно-практически изследвания и интереси на доц. Енчев Фон Голденбург са **задълбочени и с приносен характер**, което ги прави ценни за управленската практика в страната. Между тях с особена важност биха могли да се открият следните приноси, които надграждат и обобщават посоченото в т. 5.3:

- **Систематизирани са управленски теории** в областта на здравния мениджмънт, управлението на човешките ресурси в здравеопазването, оценката и управлението на риска, като същите са доразвити в посока създаване и реализация на адекватни за тях **публични политики**.
- **С ясен практически потенциал** са интерпретативните анализи на основни елементи от управлението и профилактиката на заболяванията, на стреса на работното място, семейното планиране и демографската картина сред малцинствата.
- Дефинирани са **подходи за идентифициране на факторите влияещи върху ефективността на здравната система** и възможностите за тяхното използване в постигането на нейната **организационна, икономическа и финансова устойчивост**.
- Проучени, представени и анализирани са **икономически модели за управление в здравния сектор**, както и актуални програми по управление на човешките ресурси в здравеопазването с дидактическа насоченост.

Всеки един от посочените приноси намирам за оригинален, лично постижение на кандидата, с коректно позоваване и без нарушаване на авторски права на други изследователи.

7. Критични бележки и препоръки

Независимо, че към отделни елементи от представената за рецензиране научна продукция на кандидата могат да бъдат отправени частични бележки, рецензентът по-скоро намира за продуктивно да отправи няколко обобщени препоръки към кандидата, които по никакъв начин нямат критичен характер, а по-скоро са свързани с допълнителната експозиция

на трудовете на кандидата пред световната колегия по здравен мениджмънт:

- Насочване на публикационната дейност към **международни научни списания** и международната им читателска аудитория;
- Допълнителното включване на **компаративистика** в бъдещите изследвания по темата която да позволи по-различно позициониране на състоянието, проблемите, възможностите и алтернативните решения на здравния мениджмънт в страната;
- Използване на **симулационни модели** на състоянието на здравните услуги, което да позволи очертаването на вероятни тенденции, и да информира мениджмънта чрез възможността за разработване на примерни сценарии които априорно да покрият възможните рискове.

8. Заключение

На основание на количествената ми оценка за публикационната дейност, и на качествената ми оценка за научно-практическа стойност на научните публикации на доц.д-р Невен Йорданов Енчев Фон Голденбург, като взимам под внимание цялостната научна, изследователска, научно-организационна, експертна и управленска дейности на кандидата, която го представя като доказан здравен мениджър с богат практически опит и теоретична култура съм убеден, че той е напълно изграден учен с авторитет, богата практика и експертиза в областта на конкурса, поради което давам своята положителна оценка за избирането му на академичната длъжност „Професор” в ПН 3.7 „Администрация и управление“ (Здравен мениджмънт).

Позволявам си да препоръчам и на останалите членове на Специализираното научно жури по конкурса да гласуват положително и да изберат доц. д-р Невен Йорданов Енчев Фон Голденбург на академична длъжност „Професор” по ПН 3.7 „Администрация и управление“ (Здравен мениджмънт) към Висше училище по сигурност и икономика - Пловдив.

21.03.2023 г.

Пловдив

Подпис:

доц. д-р Веселин Панов Лулански